

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Кара-Чыраанская средняя общеобразовательная школа
Сут-Хольского кожууна Республики Тыва

Рассмотрена:
Руководителем ШУМО:
Монгуш /К.К.Монгуш/
« 31 » 08 2023г.

Согласована:
ЗД по УВР:
Ю.Б. Ондар /Кара-оол.Р.Ю./
« 31 » 08 2023г.

Утверждена приказом
директора школы № 88 от _____
Ю.Б. Ондар /Ю.Б. Ондар./
« 31 » 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному языку
для 3 класса
на 2023-2024 учебный год

Учитель начальных классов: Ховалыг А.С.

с.Кара-Чыраа-2023 г.

Тайылбыр бижик

Россия Федерациязының «Россияның школазы» деп өөрөдилге-методиктиг бөлүккө, Тыва Республиканың ниити өөрөдилгезиниң эге школага 1-4 класстарга тыва дыл талазы-биле күрүне стандарттарына дүүштүр Тыва Республиканын Оорөдилге Яамызынын сумелээни оорөдилге номнарынын данзызындан 2013 чылда 3-ку класска Сат Ш.Ч, Дамба Н.Ч, Н.М Ондарнын «Тыва дыл» номунга бо ажылчын программа эге школаның Федералдыг күрүне стандарттарының сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Оон кол сорулгалары:

- Оореникчилернин чогаадыкчы болгаш интеллектуалдыг шаан, бар курлавырын, сундузун, сонуургалын даштыкы хурээлелге, улусчу культурага, торээн дылынга, улусчу педагогикага даянып тургаш **сайзырадыр**;

- Ал-бодунга, ог-булезинге, торелдеринге, чонунга, социал хурээлелге, кижиге торелгетенге, будун делегейге хундуккел болгаш олар дээш харысалга оореникчинин сагыш-сеткилин омуназындан, оон мээ-медерелинден, сагылга-чурумундан илерээр кылдыр **кижизидер**;

- Билигин, шингээлдин болгаш дуржулганын, ол ышкаш оорөдилгенин янзы-буру хевирлеринин системазын уругларнын энтоспсихологтуг онзагайларын болгаш назы-харын барымдаалап **чедирер**;

- Уругларнын айыыл чок чоруун хандырап, мага-бодунун болгаш психиктиг кадыкшылын улусчу дидактика аргалары-биле **камгалаар, быжыктыраар**;

- Уругнун бот-тускайлан онзагайларын кадагалаар болгаш анаа **деткимчени коргузер**;

3-ку класска тыва дылдыоорөдиринин кол сорулгалары:

1. Уругларны шын бижиир болгаш чугаалаарына оорөдир;
2. Торээн дыл дугайында эге билиглерни бээри;
3. Уругларны ном ажыглаарына чанчыктырап болгаш оларнын дылга сонуургалын, номчулга болгаш билиглерже чуткулун хайныктырап;
4. Уругларны мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизидер;
5. Ооренип турар чуулдерни сайгарып, болуктеп, деннеп, туннеп билиринге, оларнын иштинден кол болгаш чугула чуулдерни тып, тайылбырлаарына оореникчилерни чанчыктырап;
6. Орус дылдыоорөдиринге чугула баазаны тургузар.

Тыва дыл эртеминноорөдилге планында туружу:

3-ку класска – **68** шак (оорөдилге неделязынын саны- **34**).

Тематическое планирование

№	Разделдер болгаш темалар	Шагы	Диктант	Эдертиг	Чогаадыг
1	Бирги болгаш ийиги класскатарга ооренген чуулдерин катаптаары	6			
2	Уннер болгаш ужуктер	8	1		
3	Состер	9	1		
4	Чугаа кезектери	23	2	1	1
5	Домак	19	2		
6	Катаптаашкын	3			
Шупту:		68	6	1	1

Содержание учебного предмета

№	Разделдер болгаш темалар.	Шагы	Тургузуу
1	Бирги болгаш ийиги класскатарга ооренген чуулдерин катаптаары.	6	Домак. Домактын чугула кежигүннери. уннер болгаш ужуктер. Кым? Чуу? Деп айтырыгларга харыылаттынар состер. Канчап тур? Деп айтырыгга харыылаттынар состер. Хуу аттарга улуг ужуктер. Кандыг? Деп айтырыгга харыылаттынар состер.
2	Уннер болгаш ужуктер	8	Уннер болгаш ужуктер. Ажык уннер. Кыска болгаш узун ажык уннер. Ок-биле адаар ажык уннер. Кадыг (ь) болгаш чымчак (ь) демдектерлиг состер. Е, Ю,Я деп ужуктерлиг состер. Ажык эвес уннер
3	Состер.	9	Сөстүн уткалыг кезектериниң дугайында ниити билиг: дазыл, өскертилге болгаш чогаадылга кожумактары. Дазыл, чаңгыс дазылдыг сөстер. Өскертилге кожумаа. Тургузуу бөдүүн сөстерниң чогаадылга кожумактарын тып билири. Сөстерге чогаадылга болгаш өскертилге кожумактарының дес-дараалашкаа. Сөс иштинге тт,нн,кк деп дакпырлаан үннерниң үжүктерин бижири. Тып, тик, төк, тырт, теп, тут деп сөстерни болгаш оларның укталган хевирлерин шын бижири. -дыр (-дир, - дурр,- д\р,- тыр, - тир, -тур,-т\р) деп артынчыларны шын бижири. Дефистеп бижиир нарын состер.
4	Чугаа кезектери.	23	Чугаа кезектери-биле ниити таныжылга: чуве ады, демдек ады, кылыг сөзү, ат орну, наречие, сан ады, эвилелдер, эдеринчилер, артынчылар.
5	Домак.	19	Медээ, айтырыг, алгы домактары (чугаалаар

			сорулгазының айы-биле), кыйгырыг болгаш кыйгырыг эвес домактар (үн аяны-биле). Кол сөс, сөглөкчи – домактын чугула кежигүннери. Ийиги черге кежигүннери (хевирлерге чарбас). Домакта сөстөрнүң харылзаазы. Делгеренгей эвес болгаш делгеренгей домактар. Домак сөөлүнгө улуг сек, айтырыг, кыйгырыг демдектери. Сөс каттыжышкыны. Сөс каттыжышкынында сөстөрнүң харылзаазы. Сөс каттыжышкынында өзек болгаш чагырткан сөс.
6	Катаптаашкын.	3	Сөзүглел болгаш домак. Медээ, айтырыг, алгы домактары. Кыйгырыг домактары. Сөстүө тургузуу. Ажык эвес үжүктөрнүң шын бижири. Чугаа кезектери: чүве ады, демдек ады, кылыг сөзү.
Шупту:		68	

Диктантыларнын чижек хемчээли:

3 класс	
Бирги чартык чылда	Ийиги чартык чылда
40-50 с	50-60 с

3 класстарнын тыва дыл курузунун утказы дараазында номнарнын дузазы-биле илереттинер болгаш боттаныр:

1. Тыва дыл ному ,3 кл. Сат Ш.Ч, Дамба Н.Ч, Н.М Ондарнын, Кызыл, 2016 чыл.

Өөреникчилернин билиглеринге, мергежилдеринге болгаш чанчылдарынга кол негелделер

Өөреникчилер 3-кү класс дооскаш, дараазында билиглерни алган турар: сөстүн тургузуу; дазыл, чогаадылга, өскертилге кожумактары; чугаа кезектери: чүве ады, демдек ады, кылыг сөзү, эдеринчилер; домак кежигүннери: чугула (кол сөс болгаш сөглөкчи) болгаш ийиги чергенин.

Өөреникчилернин алган турар мергежилдери:

шын бижилгезин өөренип алганы сөстөрлиг 45-55 хире сөстүг сөзүглелди чараш хол үжүү-биле чазыг чокка дүжүрүп азы адап бээрге бижири, анаа херек таварылгаларда улуг секти, айтырыг болгаш кыйгырыг демдектерин шын салыры;

фонетиктиг сайгарылганы кылыры: сөстөрни слогтарга чарары, ажык болгаш ажык эвесүннерни ылгап, сөстөрдө үннерни болгаш үжүктөрни шын тодарадып билири;

сөстөрни тургузуг талазы-биле сайгарып билири (дазыл, чогаадылга, өскертилге кожумактарын ылгаар);

чугаа кезектерин болгаш оларның грамматиктиг демдектерин (чүве адының санын, падежин, кылыг сөзүнүн үелерин) билири;

домакта сөстөрнүң аразында харылзаазын тургузар, оларны сөс каттыжышкынарынга чарар;

домактарның бөдүүн синтаксистиг сайгарылгазын кылыр: чугаалаар сорулгазының айы-биле оларның янзызын тодарадыр, чугула болгаш ийиги черге кежигүннерин аңгылаар, оларның аразында харылзаазын айтырыглар дузазы-биле тургузар;

коллективтий-биле тургускан план ёзугаар 50-80 хире сөстүг эдертиг болгаш чогаадыг бижиир.

Эге школаны дооскан оореникчилернин белеткелинге негелделер:

Личностуг:

-Торээн дылывыс харылзажырынын база мээ -медереливистин шынарын коргузеринин кол чепсээ;

- Торээн дыл национал культуравыстын кол болуушкуну;
- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илерединге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири;
- Торээн дылын улаштыр оорениринге сонuurгалын оттурары;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдын уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.

-Торээн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттырарынга оореникчинин бот киржилгези;

- Аас чугаага дылдынуран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландыраы.

Метапредметтиг:

А) Регулятивтиг:

- ооренип турар эртемнин тема, болук аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;
- башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип ооренири;
- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш орфографтыг, пунктуациалыг частырыгларны тып билирин боттандырап.
- ооренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билирин боттандыраы;
- аас болгаш бижимел чугааны дылдын негелдери-биле чогуур уезинде практика кырынга оскертип болгаш ажыглап билири.

Б) Билдилик:

- ооредилге даалгаларын кууседип турар уеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;
- бодунун назы-харынга дууштур янзы-буру словарьларга, справочниктерге даянып билири;
- дылдын негелдерин кууседирде янзы-буру схемаларны, модельдерни, символ-демдектерни ажыглап билири;
- белен таблицаларны, схемаларны, созуглелдерни немээри;
- дылдын адырлары: ун, ужук, сос тургузуу, чугаа кезээ, домак кежигуну, бодуун домак дугайында алган билиглерин деннеп, болуктеп, тып, ажыглап билири;
- алган билиглерин план болгаш таблица дузазы-биле системажыдып, болуктеп, туннеп билири;
- состе орфограммаларны янзы-буру аргалар-биле хынап билири;
- номчаан созуглелдеринин кол утказын ылгап ундурери;
- бодунун чугаазын тода болгаш билдингир кылдыр дыннакчыга дамчыдып билири;
- библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медерелдии-биле тургузуп билири;
- болуушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири.

Коммуникативтиг:

- аас чугаага диалогту ажыглап билири;

- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;
- бот туружун болгаш бодалын быжыглап чанчыгары;
- билдинмес чуулдеринге айтырыгларны салып билири;
- коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары;
- коммуникативтиг сорулгаларны дыннакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медеглеп чедирери;
- удур-дедир хыналда уезинде бот-боттарынга дузаны уезинде чедирип билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдыё аргаларын чедимчелиг ажыглаары.

Предметтиг:

- ооренген чугаа кезектерин адап билири;
- состун уткалыг кезектерин (достен ангыда) ангылап билири;
- практика кырынга билиглерин ажыглап билири;
- уннер болгапш ужуктерни, ажык болгаш ажык эвес уннерни;
- кыска, узадыр база ок-биле адаар ажык \ннерни, куштуг база кошкак эжеш болгаш эжеш эвес (дулей болгаш ыткыр) ажык эвес уннерни;
- ажык эвес уннернин дулей болгаш ыткырын;
- чуве аттарын, демдек аттарын, кылыг состерин, сан аттарын (тун болгаш дугаар), арыннын ат оруннарын;
- эвилелдер болгаш артынчыларны;
- дазыл, чогаадылга болгаш оскертилге кожумактарын;
- домактын чугула кежигуннерин (кол сос биле соглекчини), ийиги черге кежигуннерин (ангылавайн);
- чангыс аймак кежигуннерлиг бодуун домактарны;
- очулга болгаш тайылбыр словарьларны;
- ийи составтыг бодуун домактарнын чижектерин;
- уругларга билдингир чогаалдарнын аттарын;
- чугаалаар сорулгазынын аайы-биле домактарны ун аянын барымдаалап ангылаарын;
- чУве аттарын тургузуунун аайы-биле сайгарары (хойнун санынын болгаш падеж кожумактарын ангылаары);
- бодуун домактарда кол сос болгаш соглекчини, сос каттыжышкыннарын база чангыс аймак кежигуннерни тодарадыры;
- ооренгени орфограммалар болгаш пунктограммалар кирген 75-80 хире состуг созуглелди дыннап тургаш, тода бижири;
- домак эгезинге база хуу аттарга улуг ужукту бижири;
- сос иштинге ажык эвес уннернинужукерин дакпырлап бижири;
- сос эгезинге **т-д, п-б** бижири;
- чанчыл езугаар дулей т бижиир состерни;
- **-дыр, -дир, -тыр, -тир, -ла, -ле ...** дээн чижектиг артынчыларнын шын бижилгези;
- дефистеп бижиир нарын состерни;
- домак соолунге улуг сек, айтырыг болгаш кыйгырыг демдектерин салыры;
- чангыс аймак кежигуннерни чартык сек-биле ангылаары;
- минутада 100 хире состуг созуглелди шын, тода медеделдиг номчууру;

- созуглелче айтырыглар салып билири;
- созуглелди уткалыг кезектерге чарары база бодуун план тургузары;
- план езугаар созулелдин утказын дамчыдары (чугаалаары);
- номчаан чогаалынын дугайында чугаалап билири;
- очулга болгаш тайылбыр словарьны ажыглап билири.

Календарно-тематическое планирование

№ п/п	№ раз дела	Тема урока	Кол-во часов	Тип урока	Домашнее задание	Дата (план)	Дата (факт)	Примечание Причина корректировки
1 ЭГЕ. Биргиболгаш ийигикласскатарга ооренген чуулдерин катаптаары (6 шак)								
1	1.1	Домак.а 3-4	1	Катаптаашкын	Мерг 4 а 5	04.09		
2	1.2	Медээ, кыйгырыгболгашайтырыгдомактары	1	Катаптаашкын	Мерг 9 а 6	05.09		
3	1.3	Кым? Чүү? депайтырыглар-га харыылаттынарсөстөр	1	Катаптаашкын	Мерг 24 а 12	11.09		
4	1.4	Канчап тур? депайтырыггахарыылаттынарсөстөр	1	Катаптаашкын	Мерг 28 а 14	12.09		
5	1.5	Хууаттаргаулугүжүктөр	1	Катаптаашкын	Мерг 31 а 15	18.09		
6	1.6	Кандыг? депайтырыггахарыылаттынарсөстөр	1	Катаптаашкын	Мерг 34 а 16	19.09		
2 ЭГЕ. Уннерболгашужүктөр (8 шак)								
7	2.1	Уннерболгашужүктөр. Ажыкүннөр	1	Чаа тема	Мерг 47 а 21	25 .09		
8	2.2	Диктант «Чурук»	1	Хыналда	Дурумнөр ооренир а 18-21	26.09		
9	2.3	Частырыглар-биле ажыл.Кыскаболгашузунажыкүннөр	1	Холушкак	Мерг 53, 55 а 23-24	02.10		
10	2.4	Өк-биле адааражыкүннөр	1	холушкак	Мерг 60 а 26	03.10		
11	2.5	Кадыг (ь) болгашчымчак (ь) демдектерлигсөстөр	1	Холушкак	Мерг 67 а 29	09.10		
12	2.6	Е, ё, ю, я депүжүктөрлиг сөстөр	1	Холушкак	Мерг 79 а 33	10.10		
13	2.7	Ажыкэвесүннөр	1	Холушкак	Мерг 88, 89 а 36	16.10		
14	2.8	Эгезинде п болгаш т бижиирсөстөр	1	Холушкак	Мерг 100, 102 а 40-41	17.10		
3 ЭГЕ. Состөр (9 шак)								

15	3.1	Состунтургузуу (составы)	1	Холушкак	Мерг 115, 116 а 45-46	23.10		
16	3.2	Чангысдазылдыгсостер	1	Чаа тема	Мерг 123 а 48	24.10		
17	3.3	Чангысдазылдыгсостер	1	Холушкак	Мерг 126 а 49	06.11		
18	3.4	Сөсиштингекатаптаанажыкэвесүннерниш ынбижири.	1	Чаа тема	Мерг 130 а 50	07.11		
19	3.5	Тып, тик, төк, тырт, теп, тут депсөстөрникожумактарнемежиргешынби жири.	1	Чаа тема	Мерг 134 а 51	13.11		
20	3.6	-дыр, (-дир, -дур, -дүр, -тир, -тур, -түр) департынчыларнышынбижири	1	Чаа тема	Мерг 138 а 53	14.11		
21	3.7	Диктант «Гайгада» Частырыглар-биле ажыл	1	Хыналда	Дурумнушээжи лээр а 53	20.11		
22	3.8	Дефистепбижиирнарынсостер	1	Чаа тема	Мерг 144 а 56	21.11		
23	3.9	Катаптаашкын	1	Катаптаашкын	Мерг 149, 153 а 57-59	27.11		
4 ЭГЕ. Чугаакезектери (23 шак)								
24	4.1	Ниитибилиглер	1	Чаа тема	Мерг 157 а 61	28.11		
25	4.2	Чувеады	1	Чаа тема	Мерг 164, 166 а 65-66	04.12		
26	4.3	Чүвеаттарыныңсаннаргаөскерлири	1	Холушкак	Мерг 180 а 70	05.12		
27	4.4	Чүвеаттарыныңпадежтергеөскерлири.	1	Холушкак	Мерг 185 а 73	11.12		
28	4.5	Чүвеаттарыныңпадежтергеөскерлири.	1	Холушкак	Мерг 195, 201 а 77-78	12.12		
29	4.6	Хууаттарнышынбижири	1	Чаа тема	Мерг 203 (адаандаажыл) а 79	18.12		
30	4.7	Хууаттарнышынбижири	1	Холушкак		19.12		
31	4.8	Хыналда диктант «Булуткырынгачорааным»	1	Хыналда	Дурумнушээжи лээр а 80	25.12		
32	4.9	Частырыглар-биле ажыл. Катаптаашкын	1	Катаптаашкын	Мерг 214 а 84	26.12		
33	4.1 0	Демдекады	1	Чаа тема	Мерг 220 а 86	08.01		
34	4.1 1	Удурланышкакуткалыгдемдекаттары	1	Холушкак	Мерг 226, 232 а 88-89	09.01		

35	4.1 2	Чоокуткалыгдемдекаттары	1	Холушкак	Мергмерг 243 а 93	15.01		
36	4.1 3	Катаптаашкын	1	Катаптаашкын	Мерг 252 а 96	16.01		
37	4.1 4	Сан ады	1	Чаа тема	Мерг 263 а 101	22.01		
38	4.1 5	Сан аттары.Тунболгашдугаар сан аттары	1	Холушкак	Мерг 268 а 102	23.01		
39	4.1 6	Хыналда диктант «Дииспейлер»	1	Хыналда	Ооренгендурум нерникатаптаар	29.01		
40	4.1 7	Частырыглар-биле ажыл. Эдеринчилер	1	Чаа тема	Мерг 272 а 104	30.01		
41	4.1 8	Кылыгсозу	1	Чаа тема	Мерг 280, 288 а 106-109	05.02		
42	4.1 9	Чогаадыг «Чуңгуда»	1	Хыналда	Ооренгендурум нерникатаптаар	06.02		
43 , 44	4.2 0 4.2 1	Кылыгсөстөриниңүелергеөскерлири	2	Холушкак	Мерг 294 а 111	12.02 13.02		
45	4.2 2	Эдертиг "Уругбажыкыргырынын дою"	1	Хыналда	Мерг 303 а 113	19.02		
46	4.2 3	Частырыглар-биле ажыл. Кылыгсозунге нити катаптаашкын	1	Катаптаашкын	Мерг 319 а 119	20.02		
5 ЭГЕ. Домак (19 шак)								
47	5.1	Домакдугайынданиитибилеглер	1	Чаа тема	Мерг 323 а 121	26.02		
48	5.2	Чугаа	1	Чаа тема	Мерг 335 а 125	27.02		
49	5.3	Хыналда диктант «Тыва»	1	Хыналда	Ооренгендурум нерникатаптаар	04.03		
50	5.4	Частырыглар-биле ажыл	1	Катаптаашкын	Ооренгендурум нерникатаптаар	05.03		
51 , 52	5.5 5.6	Медээ, айтырыг, кыйгырыгдомактары	2	Чаа тема	Мерг 340, 344 а 127-128	11.03 12.03		
53	5.7	Медээ, айтырыг, кыйгырыгдомактары	1	Холушкак	Мерг 349 а 129	18.03		

54 , 55	5.8 5.9	Домактынчугулакежигуннери	2	Чаа тема	Мерг 355 а 132	19.03 01.04		
56 , 57	5.1 5.1 1	Домактынйигичергекежигуннери	2	Чаа тема	Мерг 357 а 133	02.04 08.04		
58 , 59	5.1 2 5.1 3	Домактасанайадаансостернинаразынга биче сек	2	Чаа тема	Мерг 362 а 134	09.04 15.04		
60 , 61	5.1 4 5.1 5	Домактасостернинхарылзаа	2	Чаа тема	Мерг366 а 136 Мерг 375 а 140	16.04 22.04		
62 , 63	5.1 6 5.1 7	Созуглел	2	Чаа тема	Мерг388 а 144 Дурумооренир а 144	23.04 29.04		
64	5.1 8	Хыналда диктант «Арга-арыг»	1	Хыналда	Ооренгендурум нерникатаптаар	06.05		
65	5.1 9	Частырыглар-биле ажыл	1	Катаптаашкын	Ооренгентемал арныкатаптаар	07.05		
6 ЭГЕ. Чылдургузундаооренгенчуулдерникатаптаары(3шак)								
66	6.1	Катаптаашкын. Ун,ужуктер	1	Катаптаашкын	Мерг 396 а 147	13.05		
67	6.2	Катаптаашкын. Состер	1	Катаптаашкын	Мергмерг 404, 405 а 150	14.05		
68	6.3	Катаптаашкын. Домак	1	Катаптаашкын	Мергмерг 425, 426 а 161	21.05		

**Всего прошито, пронумеровано
и скреплено печатью**

() листов
цифрами прописью

Должность директор

Подпись Ондар , Ондар О.Б.

« » 20 г. М.П.

